ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МИСТЕЦТВ ІМЕНІ І. П. КОТЛЯРЕВСЬКОГО

ДНІПРОВСЬКА АКАДЕМІЯ МУЗИКИ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

Кафедра культурології

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МИСТЕЦТВ ІМЕНІ І. П. КОТЛЯРЕВСЬКОГО

ДНІПРОВСЬКА АКАДЕМІЯ МУЗИКИ

ДУХОВНА КУЛЬТУРА УКРАЇНИ ПЕРЕД ВИКЛИКАМИ ЧАСУ

Тези доповідей учасників
VII Всеукраїнської науково-практичної конференції
м. Харків, 14 листопада 2026 р.

ПРАВО

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО
Кафедра культурології
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МИСТЕЦТВ
ІМЕНІ І. П. КОТЛЯРЕВСЬКОГО
ДНІПРОВСЬКА АКАДЕМІЯ МУЗИКИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ МИСТЕЦТВ
ІМЕНІ І. П. КОТЛЯРЕВСЬКОГО

ДУХОВНА КУЛЬТУРА УКРАЇНИ ПЕРЕД ВИКЛИКАМИ ЧАСУ

Тези доповідей учасників
VII Всеукраїнської науково-практичної конференції
м. Харків, 14 листопада 2026 р.

Електронне наукове видання

Харків
«Право»
2026

УДК 008(477)
Д92

Редакційна колегія:
А. П. Гетьман (голова), В. М. Пивоваров, О. В. Уманець, О. В. Прудникова

Організаційний комітет конференції:
Гетьман А. П. – академік Національної академії правових наук України, доктор юридичних наук, професор, ректор Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, заслужений діяч науки і техніки України, лауреат Державної премії України;
Пивоваров В. М. – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри культурології Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;
Уманець О. В. – кандидат мистецтвознавства, доцент, доцентка кафедри культурології Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;
Прудникова О. В. – доктор філософських наук, професор, професорка кафедри культурології Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;
Гонтова Л. В. – кандидат педагогічних наук, завідувачка кафедри міждисциплінарних досліджень Дніпровської академії музики;
Савченко Г. С. – кандидат мистецтвознавства, доцент, завідувачка кафедри композиції та інструментування Харківського національного університету мистецтв ім. І. П. Котляревського;
Лисенко О. А. – кандидат філологічних наук, доцент, доцентка кафедри культурології Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;
Меліхова Ю. А. – кандидат юридичних наук, доцент, старша викладачка кафедри культурології Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;
Слюсаренко Т. О. – кандидат мистецтвознавства, доцент, старша викладачка кафедри культурології Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;
Шумейко О. А. – кандидат філологічних наук, доцент, доцентка кафедри культурології Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;
Разумовська О. В. – провідна фахівчиня науково-освітнього центру професійного розвитку Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Духовна культура України перед викликами часу : тези доп. учасників VII Всеукр. наук.-практ. конф., м. Харків, 14 листоп. 2026 р. : електрон. наук. вид. / редкол.: А. П. Гетьман (голова), В. М. Пивоваров, О. В. Уманець, О. В. Прудникова ; МОН України ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Каф. культурології ; Харків. нац. ун-т мистецтв ім. І. П. Котляревського ; Дніпр. акад. музики. – Харків : Право, 2026. – 348 с.

Д92

ISBN 978-617-8856-48-9

У тезах доповідей учасників, уміщених у збірнику, висвітлено актуальні проблеми духовного буття України, національної ідентифікації та збереження культурної пам'яті.

УДК 008(477)

Відповідальність за достовірність наданих матеріалів несуть автори.

ISBN 978-617-8856-48-9

© Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2026

Окрему увагу П. О. Селігей приділяє проблемі калькування, яке засвідчує здатність національної мови творчо засвоювати іншомовні смисли, використовуючи власні словотвірні ресурси. Він обґрунтовує думку про те, що доречно застосоване калькування є «продуктивним засобом розбудови лексики на питомих засадах», оскільки «деякі частотні українські слова виникли саме як удалі словотвірні кальки». Водночас дослідник фокусується на певній вибірковості сучасної культуромовної практики, коли боротьба з недоречним калькуванням, на жаль, не поширюється належним чином на «сумнівні семантичні кальки з англійської, а фокусується тільки на російських» [1, с. 3]. Проте суспільна вмотивованість певних культуромовних пріоритетів не повинна ставати перешкодою для об'єктивного наукового аналізу мовних явищ в умовах сьогодення.

Отже, культуромовна діяльність, крізь призму поглядів П. О. Селігея, постає як складний інтелектуальний і суспільний процес, спрямований на збереження мовної спадщини, розвиток національної ідентичності та формування відповідальної мовної поведінки. Такий підхід сприятиме формуванню зрілої мовної особистості, яка не тільки досконало володіє мовними нормами, а й усвідомлює цінність історичної спадщини, поважає внутрішнє розмаїття української мови та відповідально ставиться до її подальшого розвитку.

Список використаних джерел

1. Селігей П. О. Лексичне нормування та культуромовні рекомендації очима етимолога (зауваги, роздуми, оцінки), *Мовознавство*. 2024. №4. С. 3–24. DOI: https://doi.org/10.33190/0027-2833-337-2024-4-001

Тетяна ЯЛОХА,
доцент, заслужений працівник культури України,
доцент кафедри організації театральної справи імені І. Д. Безгіна,
Київський національний університет театру, кіно і телебачення імені
І. К. Карпенка-Карого
ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-9097-6095

ВІД АНТРЕПРЕНЕРА ДО ТЕАТРАЛЬНОГО ПРОДЮСЕРА: ЕВОЛЮЦІЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТВОРЧОЇ ФУНКЦІЇ В УКРАЇНСЬКОМУ ТЕАТРІ

Постать театрального продюсера є одним із визначальних феноменів сучасного театрального процесу. Сьогодні продюсер забезпечує не лише

організаційно-фінансові умови створення вистави, а й бере участь у формуванні концепції мистецького проєкту, доборі творчої команди, пошуку ресурсів, комунікації з партнерами та аудиторією, маркетинговому просуванні й подальшій реалізації театрального продукту. Водночас професійне поняття «продюсер» є відносно новим для українського театрального дискурсу. Це актуалізує питання про історичні передумови формування продюсерської діяльності та трансформацію її функцій упродовж розвитку українського театру

Важливо розмежовувати професію продюсера і продюсерську функцію. Якщо професійний статус театрального продюсера сформувався значно пізніше, то потреба в особі, яка поєднувала б творчий задум із його організаційним, фінансовим та матеріальним забезпеченням, існувала протягом усієї історії професійного театру. На ранніх етапах розвитку української театральної культури такі функції значною мірою виконували меценати, власники театральних підприємств та організатори вистав. Поступово, із розвитком міської культури, професійних труп, театральної інфраструктури та гастрольної діяльності, формується антрепренерська модель організації театру.

Саме антрепренер у XIX столітті стає однією з центральних фігур театрального процесу. Він формував трупу, визначав репертуар, організовував гастролі, забезпечував фінансові та матеріальні умови діяльності. Таким чином, антрепренер поєднував підприємницьку, адміністративну й організаційну функції, а іноді безпосередньо впливав і на художню політику театру.

Особливого значення антрепренерство набуло в процесі становлення українського професійного театру другої половини XIX століття. Діяльність Марка Кропивницького, Михайла Старицького, Миколи Садовського, Панаса Саксаганського, Івана Карпенка-Карого та інших діячів демонструє принципове поєднання мистецької та організаційної складових театральної діяльності. Показовою в цьому контексті є постать Івана Карпенка-Карого, який реалізовував себе не лише як драматург і актор, а й як організатор театральної справи. Створення та керівництво театральними колективами вимагали від нього виконання функцій, близьких до сучасної продюсерської діяльності: формування репертуару, організації творчого колективу, гастрольної роботи та забезпечення функціонування театрального підприємства.

Однак ототожнювати антрепренера XIX століття із сучасним продюсером було б методологічно некоректно. Антрепренерство доцільно розглядати як одну з історичних передумов становлення продюсерства, оскільки саме в його межах відбулося первинне поєднання творчої, організаційної та підприємницької функцій.

На початку XX століття організаційна модель українського театру ускладнюється. Виникають нові форми театральних товариств, мистецьких об'єднань і стаціонарних театрів. Організатор театральної діяльності поступово перестає бути лише підприємцем. Показовою є діяльність Леся Курбаса та мистецького об'єднання «Березіль», де організаційна функція тісно поєднувалася з художнім реформаторством, формуванням творчої команди та пошуком нових моделей взаємодії театру із суспільством.

Наступний етап пов'язаний із радянською моделлю організації театральної справи. Державне фінансування та централізоване управління призвели до інституціоналізації театру. Функції, які раніше концентрувалися в руках антрепренера, розподіляються між директором, адміністратором, художнім керівником та іншими структурними підрозділами театральної організації. Таким чином, продюсерська функція не зникає, а інституційно розподіляється між різними професійними ролями.

Докорінні зміни відбуваються після проголошення незалежності України. Ринкова трансформація культурної сфери, розвиток незалежних театрів, приватних театральних компаній, антрепризних форм та мистецьких проєктів зумовили повернення підприємницького компонента до театральної діяльності. Водночас виникла потреба в новому фахівцеві, здатному діяти на перетині мистецтва, менеджменту, економіки та комунікацій. Важливим етапом професіоналізації цієї діяльності стало нормативне закріплення поняття «театральний продюсер» у Законі України «Про театри і театральну справу» 2005 року. Закон визначає продюсера як особу, яка забезпечує фінансування, організацію створення та публічного виконання або показу театральної постановки, а також гастрольних заходів.

Отже, історію продюсерської діяльності в українському театрі можна розглядати як процес поступової диференціації та професіоналізації організаційно-творчої функції. Її умовну історичну модель можна представити таким чином: меценат → театральний підприємець → антрепренер → імпресаріо → директор/адміністратор театру → організатор мистецького проєкту → сучасний театральний продюсер. При цьому кожна історична форма відповідала конкретним соціально-економічним умовам функціонування театру. Якщо антрепренер переважно організовував діяльність трупи як театрального підприємства, то сучасний продюсер працює з мистецьким проєктом як комплексною культурною, економічною та комунікаційною системою.

Таким чином, сучасний театральний продюсер не є абсолютно новою фігурою в українській театральній культурі. Його поява є результатом тривалої історичної трансформації функцій організатора театрального процесу. Укра-

їнський театр у різні періоди формував власні моделі поєднання мистецтва, організації та економіки, а сучасне продюсерство стало професійною формою інтеграції цих складових. Культурологічне значення такого підходу полягає в можливості розглядати продюсерство не лише як сучасну управлінську технологію, а як закономірний результат історичного розвитку української театральної культури. Відтак дослідження еволюції продюсерської функції дозволяє глибше зрозуміти трансформацію самого театру – від трупи та театрального підприємства до сучасного мистецького проєкту.

Список використаних джерел

1. Безгін І. Д. Мистецтво і ринок: нариси. Київ: ВВП «Компас», 2005. 544 с.
2. Володимирова Н. Театральна антреприза в Україні останньої чверті XIX століття: культуротворчий аспект. *Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого.* 2025. №37. С. 10–17. DOI: https://doi.org/10.34026/1997–4264.37.2025.345139
3. Історія українського театру: у 3 т. Т. 2: 1900–1945 / [редкол.: Г. А. Скрипник та ін.]. Київ: ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України, 2009. 864 с.
4. Історія українського театру: у 3 т. Т. 1: Від витоків до XX століття / [редкол.: Г. А. Скрипник та ін.]. Київ: ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України, 2017. 666 с.
5. Ліхута І. Антрепренерство та ангажемент як форми продюсерської діяльності. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв.* 2021. №2. С. 82–87.
6. Лягущенко А. Трансформація постаті театрального менеджера в історичному контексті розвитку перформативних мистецтв. *Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого.* 2025. №37. С. 54–65. DOI: https://doi.org/10.34026/1997–4264.37.2025.345146

Ярослав ЯНЕНКО,
доктор наук із соціальних комунікацій, доцент,
доцент кафедри журналістики та філології,
Сумський державний університет
ORCID ID: https://orcid.org/0000-0003-2468-6636

КУЛЬТУРНА ПАМ'ЯТЬ ЯК ЧИННИК НАЦІОНАЛЬНОЇ СТІЙКОСТІ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

У сучасних умовах особливої актуальності набуває проблема збереження культурної пам'яті як підґрунтя національної стійкості українського суспіль-